

Poznáme ich?

František Hyhlík

(1905—1981)



univerzitný profesor, vynikajúci pedagóg s rozsiahlym celožitovným dielom v oblasti psychológie, pedagogickej psychológie, výchovy a vzdelávania dospelých, lektor, publicista.

Univerzitný profesor RNDr. František Hyhlík pochádzal zo skromných proletárskych pomerov (jeho otec bol tesár, matka poľnohospodárska robotníčka). Narodil sa 20. októbra 1905 v Loukonosech neďaleko Chlumca nad Cidlinou. Školské roky absolvoval v Žiželiciach, v Chlumci, stredoškolské štúdium v Hradci Králové (v rokoch 1919—1924). Po maturite sa zapísal na České vysoké učení technické v Prahe, odbor špeciálnych vied, ktorý poskytoval prípravu pre stredoškolskú profesúru matematiky a deskriptívnej geometrie. Od roku 1925 pokračoval v štúdiu týchto predmetov na prírodovedeckej fakulte Univerzity Karlovej. V roku 1931 získal doktorát z prírodných vied obhájením práce z matematiky a filozofie exaktných vied.

Po štúdiách pôsobil najprv ako výpomocný učiteľ na štátnej reálke v Turnove. Jeho ďalšie pedagogické účinkovanie je spojené so Slovenskom. Ako dvadsaťšesťročný profesor 1. septembra 1931 prešiel na štátne reálne gymnázium v Nových Zámkoch. Okrem pedagogickej činnosti sa aktívne zapájal do osvetovej činnosti prednáškami, viedol verejnú knižnicu v Nových Zámkoch (publikoval 52 stranový zoznam jej fondu v roku 1933, informoval o jej činnosti), ako dopisovateľ viacerých pražských novin informoval o Slovensku. Krátko pôsobil i na banskobystričskom gymnáziu, v roku 1939 po návrate do Prahy bol zo školských služieb od 1. septembra 1939 uvoľnený pre odbornú a vedeckú činnosť v Ústave ľudskej práce (neskorší Československý ústav práce), v ktorom päť rokov pôsobil (1946—1951) ako vedúci odboru pre pracovnú výchovu, vedenie a hodnotenie ľudí. Zameriaval sa na vytvorenie modernej koncepcie poradenstva pre voľbu povolania. Už v povojnových rokoch externe prednášal na viacerých pražských vysokých školách najmä psychológiu práce, psychológiu detstva a mládeže, výchovu a vzdelávanie pracujúcich atď. V rokoch 1951—1958 pôsobil ako pedagóg na Vojenskej akadémii v Prahe, kde v roku 1956 bol menovaný docentom pedagogiky so zameraním na pedagogickú psychológiu. Z tohto obdobia je ním spracovaná **Didaktika pro učitele vojenských škol** (Praha, VAKG 1955. 105 s.).

S menom Františka Hyhlíka je spojený i vývoj pražskej katedry vedeckých informácií a knihovníctva (názov katedry sa menil, v článku používame terajší názov katedry). Už od roku 1956, ešte ako pedagóg na Vojenskej akadémii, začal prednášať pedagogické a psychologické disciplíny na odboroch knihovníctvo a novinárstvo FF UK (na knihovníctve prednášal pedagogickú psychológiu, psychológiu čitateľa, metódy vedeckej práce). Prechodom F. Hyhlíka na katedru vedeckých informácií a knihovníctva za interného učiteľa v apríli 1958 „získala katedra nielen vynikajúceho špecialistu dôležitého odboru, ale i skúseného pedagóga, docenta s odbornou pedagogickou kvalifikáciou a dlhoročnou učiteľskou praxou, dobre znalého všeobecných školských problémov“ (Kábrt, J.: Zborník pedagogických a psychologických štúdií a vzpomínok k 65. narodeninám prof. RNDr. Františka Hyhlíka. Praha, Socialistická akadémia 1970, s. 26.). Počas svojho pôsobenia na katedre sa podieľal na teoretickom skúmaní a realizácii otázok psychológie a pedagogiky, organického začlenenia poznatkov týchto disciplín do študijného plánu odboru knihovníctvo. Dokladom sú ním spracované učebné texty — **Četba a její vliv na utváření osobnosti čtenáře**. Praha, SPN 1958. 108 s.; **Psychologie čtenáře**. Bratislava, SPN 1963. 130 s. Zaujímal sa i o didaktické otázky vysokoškolského štúdia i so zreteľom na štúdium knihovníctva (štúdia **Jak studovat na vysoké škole**. V: Úvod do studia na vysoké škole. Praha, SPN 1956, s. 98—164; **Zkoušky vysokoškolských studentů**. Praha, SPN 1957. 66 s.; **Metodika vysokoškolského studia knihovnictví**. Praha, SPN 1962, s. 6—11, 34—36, 40, 44, 47—63, 90—91. — skriptá vznikli pod jeho vedením, **Umíte studovat?** Praha, NPL 1964. 85 s. — v spoluautorstve).

Po zriadení Inštitútu osvetý a novinárstva v roku 1960 (do Inštitútu bola začlenená i katedra vedeckých informácií a knihovníctva) bol František Hyhlík v roku 1962 menovaný za vedúceho samostatnej katedry pedagogiky a psychológie, ktorá zabezpečovala výučbu pedagogických a psychologických disciplín na odboroch osvetý, knihovníctva, novinárstva, pre ka-

tedru marxizmu-leninizmu, ktoré do Inštitútu patrili. V roku 1963 bol za vedeckú a pedagogickú činnosť menovaný za riadneho univerzitného profesora, dlhé roky pôsobil v akademických funkciách (ako prodekan pre vedu a výskum), od roku 1965 na fakulte osvetu a novinárstva i fakulte sociálnych vied a publicistiky, kde katedra, ktorú viedol, bola začlenená.

S menom Františka Hyhlíka je spojený vývin i konštituovanie študijného odboru — výchova a vzdelávanie dospelých (v tejto oblasti svojho vedeckého záujmu nadviazal na praktické osvetové pôsobenie, ktoré začal rozvíjať za svojho pobytu na Slovensku, skúsenosti z prednášok výchovy dospelých na Vysokej škole politickej a sociálnej — 1948, práce koordinátora a riešiteľa úloh štátneho plánu výskumu, zamera-ného v šesťdesiatych rokoch na výchovu a vzdelávanie pracujúcich v komunistickej spoločnosti, problémy mimoškolskej výchovy pracujúcich i teoretické a metodologické problémy výchovy a vzdelávania dospelých), oficiálne zaradeného do študijných odborov v roku 1968. F. Hyhlík pokračoval vo výskumnej a pedagogickej činnosti na samostatnej Katedre psychológie a pedagogiky dospelých Fakulty sociálnych vied a publicistiky Karlovej Univerzity. Jeho náhľady a výsledky vedeckého bádania odrážajú študijné texty i iné publikácie venované týmto otázkam (napr. **Základy pedagogiky a úvod do výchovy dospelých**, Praha, SPN 1963, 126 s.; **Psychologické základy učení a vzdelávani dospelých**, Liberec, Severočeské nakladatelství 1965, 47 s.; **Pedagogicko-psychologické aspekty vzdelávani dospelých**, Praha, Orbis 1969, 48 s.; **Základy pedagogiky dospelých**, Praha, SPN 1969 i 1971; **Osobnosť osvetového pracovníka**, Bratislava, Osvetový ústav 1969, 90 s.; **Kapitoly z rétoriky**, Bratislava, Obzor 1972, 146 s. a pod.).

Osobitnú pozornosť venoval F. Hyhlík problematike dospelievajúcej mládeže z troch základných aspektov: **otázkam pedagogického a psychologického pôsobenia na dospelievajúcu mládež** (napr. **Metodika vzdelávaci a výchovné činnosti mezi dospívající mládeží**, Praha, ČSPVZ 1961, 51 s.; **Rozumíme si s dospívající mládeží?** Praha, ÚV OSZŠ 1961, 16 s.; **Psychologické a výchovné problémy dospívání**, Praha, Ústav zdravotní výchovy 1966, 32 s.; **Co víete o pubertě?** Praha, Ústav zdravotní výchovy 1966, nestr.; **Dospívající mládež a její výchova**, Hradec Králové, Krajské osvetové stredisko 1968, 58 s. a pod.); **problematike voľby povolania (Čim bude vaše dítě**, Praha, SPN 1958, 58 s.; pre informačnú brožúru **Odborná učiliště a učňovské školy od roku 1960** spracovával časť — **voľba povolania dospelievajúcej mládeže** a pod.), týmto otázkam venoval množstvo článkov a štúdií v pedagogických časopisoch *Vychovávateľ*, *Predškolská výchova*, *Rodina a škola*, atď.; významný je prínos F. Hyhlíka v riešení **otázkok čítania dospelievajúcej mládeže**, spočívajúci najmä v jeho názoroch na potrebu zjednotenia výskumu čitateľských záujmov a jeho výsledkov s pedagogickými aspektami. Už v rokoch 1959—1961 bol inšpirátorom a vedúcim výskumu čítania dospelievajúcej mládeže, zhodnotil anketu a jej výsledky, ktorá prebiehala na stránkach

časopisu *Čtenář* k otázke vzťahov kniha — mládež (**Práce s knihou a mládež**, Závěr ankety, *Čtenář*, 11, 1959, č. 9, s. 195—199). Cenné boli najmä jeho názory na získavanie čitateľov z radov mládeže. Rozpracoval zameranie výskumu čítania medzi mládežou, zdôrazňoval potrebu riešenia otázok vzťahu čítania a výchovy k voľbe povolania, vplyv čítania na zvyšovanie úrovne všeobecného vzdelania, vytváranie učebných návykov pri samostatnom štúdiu, upozorňoval na potrebu metodiky práce s knihou a učebným textom, vplyv čítania krásnej literatúry a poézie na vytváranie morálnych čŕt, citových vzťahov a estetického čítania. Tieto otázky začleňoval do širšieho kontextu podielu knižníc na komunistickej výchove mladej generácie, zdôrazňoval významné úlohy knižníc v zložitom a komplexnom procese výchovy a vzdelávania mládeže. K týmto otázkam publikoval články v časopisoch *Čtenář*, *Knihovník*, *Osvetová práca* atď. Ich rozpracovanie zosumarizoval v publikácii **Psychologie mladého čtenáře** (Praha, SPN 1963, 139 s.). Do riešenia týchto otázok zapájal v čase svojho pôsobenia na Katedre vedeckých informácií a knihovníctva FF UK v Prahe i poslucháčov katedry. Bol oponent viacerých diplomových prác s problematikou pedagogickej práce knihovníka, psychologických zvláštností čítania, výskumov čítania mládeže, ktoré boli obhájené na bratislavskej katedre knihovedy a vedeckých informácií.

František Hyhlík je autorom množstva hesiel pre odborné slovníky a encyklopédie so zameraním na psychologické otázky (napr. **Pedagogický slovník**, Praha, SPN 1967, 533 s.; **Slovník ekonomiky průmyslu a vědeckého řízení**, Praha, Svoboda 1967, 411 s.; **Malá encyklopedie současné psychologie**, Praha, SPN 1973 a 1977, a pod.).

Teoretické znalosti, F. Hyhlík popularizoval medzi širokými masami pracujúcich. Pozornosť a ocenenie si zasluhuje najmä jeho pôsobenie v Socialistickej akadémii jednak ako jej funkcionár, ale i výkonný pracovník. Jeho lektorská činnosť je nielen obdivuhodná svojím rozsahom, ale záslužná najmä tematikou, s ktorou poslucháčov zoznamoval — vzťahy v pracovných kolektívoch, zásady prístupu k mentalite mladých ľudí a pod. Významné je jeho pôsobenie v rozhlasových cykloch — jeho teoretické vedomosti, hlboká znalosť ľudí a najmä mládeže mu umožnili, že patril k najúspešnejším autorom — interpretom v rozhlasových pedagogických cykloch — *Rozhovory s rodičmi* a pod.

Za svoje celoživotné dielo v oblasti psychológie, pedagogickej psychológie, výchovy a vzdelávania dospelých, aktívneho lektora, publicistu v tlači, rozhlase i televízii bol ocenený Radom práce, vyznamenaním **Za vynikajúcu prácu** a titulom **Zaslúžilý učiteľ**.

Použitá literatúra:

1. **Zborník pedagogických a psychologických štúdií a vzpomínek k 65. narozeninám prof. RNDr. F. Hyhlíka**, Praha, MV Soc. akademie 1970, s. 158—220.
2. **Macák, L.: K životnímu jubileu prof. dr. F. Hyhlíka**, Knihovnictví a bibliografie, 1980, č. 5, s. 91—93. **M. Matthaidesová**